

Täysistunto

Torstai 18.4.2024 klo 15.59—17.55

3. Hallituksen esitys eduskunnalle kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen liitteessä olevan kalastussäännön korvaamisesta uudella kalastussäännöllä tehdyn sopimuksen hyväksymisestä sekä laiksi kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 9/2024 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 3/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 3/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Edustaja Simula, olkaa hyvä. [Hälinää] — Pyytäisin edustajia taas siirtämään muut keskustelut salin ulkopuolelle.

Keskustelu

17.03 Jenna Simula ps (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Maa- ja metsätalousvaliokunta on käsitellyt tämän hallituksen esityksen koskien kalastusta Tenojoella. Esittelen lyhyesti valiokunnan mietinnön, joka oli yksimielinen ja sisältää myös kaksi lausumaa.

Keskeinen tavoite Norjan kanssa tehdyssä sopimuksessa on Tenojoen vesistön heikentyneiden lohikantojen elvyttäminen, mutta sopimus itsessään ei ole täysin ongelmaton. Lohienkalastus oli kielletty Tenolla vuosien 2021 ja 2023 välisen ajan ensin valtioneuvoston asetuksella ja sitten määräaikaikaisilla laeilla. Näillä kielloilla ja kalastuksen rajoittamisella on ollut myönteinen vaikutus Tenojoen lohikantoihin seurantaraporttien perusteella. Tässä uudessa sopimuksessa lohikantojen tilaa arvioitaisiin ja kalastusta sallittaisiin portaittain. Mikäli kanta elpyy odotetusti, ensimmäisessä vaiheessa lohenkalastus sallittaisiin paikkakunnalla asuville, seuraavaksi ulkopaikkakuntalaisille kalastusoikeuden haltijoille ja kalakantojen vahvistuessa lopulta myös matkailijoille. Suomen ja Norjan välinen kalastussopimus ja sen sisältämä kalastussääntö on määräaikainen, ja voimassa oleva sopimus päättyy ensi kuussa. Siksi uusi kalastussopimus pitää siis saada voimaan, jotta maat yhdessä huolehtivat kalakannoista ja venekalastus mahdollistuu valtakunnanrajasta riippumatta. Maa- ja metsätalousvaliokunnan mielestä Norjalle olisi tullut esittää tiukempia vaatimuksia lohen rannikkokalastuksen ja kalankasvatuksen sääntelyyn liittyen, koska kyseessä on kahden valtion välinen rajajoki ja siinä elävän luonnonvaran hyödyntäminen.

Valiokunta kiinnitti huomiota mietinnössään erityisesti omaisuudensuojaan ja toisaalta paikallisyhteisön ja saamelaisten tilanteeseen. Kalastuskiellolla Tenojoella on ollut huomattavia negatiivisia vaikutuksia paikallisyhteisön kokonaisvaltaiseen elämään ja kulttuu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2024 vp

rin harjoittamiseen. Perustuslakivaliokunta on maa- ja metsätalousvaliokunnalle antamasaan lausunnossa käsitellyt laajasti vesialueen omistusoikeuteen sisältyvän kalastusoikeuden nauttimaa omaisuudensuojaa ja kalastusoikeuden haltijoihin kohdistuvia rajoituksia. Lausunnossaan perustuslakivaliokunta totesi myös, että muualla asuvien kalastusoikeuden haltijoiden omaisuudensuojan kannalta tilannetta ei voida pitää kokonaan ongelmattomana.

Arvoisa puhemies! Kuten alussa totesin, kalastussääntö on maa- ja metsätalousvaliokunnankin mukaan monelta osin ongelmallinen. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää perustuslakivaliokunnan tavoin tärkeänä, että uuden kalastussäännön vaikutuksia seurataan tarkasti ja mahdollisiin epäkohtiin puututaan joko muuttamalla voimaansaattamislakia tai tarvittaessa käynnistämällä neuvottelut Norjan kanssa kalastussäännön muuttamisesta. Teimme myös valiokuntana ministeriön vastinekuulemisen pohjalta yksityiskohtaisempia muutoksia hallituksen esitykseen, jotta lopputulos olisi hieman kohtuullisempi.

Valiokunta ehdottaa lausumiksi, että kalastuksen rajoitustoimenpiteitä ylläpidetään vain siinä määrin kuin on välttämätöntä lohikantojen toipumisen näkökulmasta, ja että valtioneuvosto teettää riippumattoman selvityksen Tenojoen kalastuksen toteuttamisesta siten, että se voidaan järjestää omaisuudensuojaa ja muita perusoikeuksia mahdollisimman vähän rajoittavalla tavalla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eestilä.

17.07 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin totean, että tämä asia ei ole suinkaan uusi ja tämä hallitus on saanut tämän ikään kuin perintönä. Täytyy ministeri Essayah’inkin ikään kuin puolustukseksi todeta, että hän on joutunut tämän viemään ikään kuin jatkona, koska tämä neuvottelu on Norjan kanssa jo aika pitkälle neuvotteluvaltuuskunnan toimesta viety ja nyt sitten eduskunnassa tämä kieltämättä hieman vaikeaselkoinen, monimutkainen kalastussääntö, kalastussopimus ja voimaansaattamislaki on hyväksytty.

En aio käydä yksityiskohtia läpi, mutta itse asiassa olen hyvin kiitollinen siitä, että tähän löytyi sopu ja valiokunta pystyi tämän hyväksymään, vaikka täällä on aikamoisia ongelmia senkin takia, että moni lausunnonantaja totesi, että tämä laki pitäisi eduskunnassa hyväksyä vaikeutetussa säätämisyjärjestyksessä, joka tarkoittaa sitä, että kahden kolmasosan pitäisi kannattaa tätä. Tämä sinänsä kertoo siitä, että täällä on aika paljon ongelmia. Minun tarkoitukseni ei suinkaan ole, eikä koko aikana ole ollut, sanoa, kuka nyt sitten pitäisi päästää lohta kalastamaan — lohi on tässä itse asiassa sivujuonne.

Suomalaisen lainsäädännön ja oikeusjärjestelmän mukaan vesialueen omistaja vastaa kalastuksen järjestämisestä. Aivan sama koskee metsästyistä — maa-alueen omistaja vastaa metsästyksen järjestyksestä. Kun valtio tässä tilanteessa lähtee järjestämään kalastusta myös yksityisille vesialueille, niin se väistämättä johtaa ristiriitaan. Sen jälkeen on aika vaikeaa yhdistää näitä saamelaisten 17.3 §:n oikeuksia omaisuudensuojaan sitä ja sen ydintä rikkomatta, puhumattakaan paikallisten oikeuksista, jotka ovat ikään kuin tavan tai jonkun muun syyn takia, kulttuurin takia, muodostuneet sellaisiksi, että ne voidaan kalastuksen suhteen ja kalastuksen luvan suhteen rinnastaa omaisuudensuojaan. Silloin tästä kokonaisuudesta tulee erittäin vaikea hallita.

Kaikessa julkisessa toiminnassa on viranomaisten noudatettava tarkoin lakia, ja itse asiassa koko tällä valtiosopimuksella, kalastussäännöllä ja voimaansaattamislakilla ei ole

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2024 vp

juridista selkänöjaa. Sitten se menee tulkintaan, ja silloin kun lähdetään tulkintaan... Omaisuudensuojan ydin, omaisuuden arvo, on tässä tapauksessa itse asiassa kiinni täydellisesti lohenkalastukseen liittyvistä luvista, jotka kiinteistön osakkuusluku määrittelee. Näin olen monessa kohti joudutaan tekemään sitten tulkintaa ja sopimusta. Sitten sopimuksissa, missä neuvotteluvaltuuskunta on käyttänyt omaa harkintavaltaa, on jonkun toisen omaisuus ollut siinä ikään kuin siirreltävänä elementtinä.

Sen takia minun mielestäni on erinomainen juttu, että valiokunta ministerin myötävaikutuksella on päätyntä siihen, että tehdään puolueeton oikeudellinen arvio kalastuksen järjestämisestä Tenolla. Minun näkemykseni mukaan se on ainut oikeudenmukainen ja ikään kuin hyväksyttävä keino. Tilanne, jossa eri kansanryhmät ikään kuin huutoäänestyksellä vaativat itselleen enemmän kalastusoikeuksia, on täysin kestämatön sekä eduskunnan arvovallan että yleisen lain kunnioituksen kautta. On nimittäin olemassa iso vaara, että jos tämä talo ei pysty ratkaisemaan tätä pitkäaikaista ongelmaa liittyen lohenkalastukseen Tenojokilaaksossa, niin mikä tahansa laki tästä eduskunnasta tulee, jos sillä ei ole juridista selkänöjaa, se ei saavuta hyväksyntää minkään kansanosan piirissä, tapahtuu mitä tahansa.

Itse asiassa, niin kuin totesin, tämä ei ole lohenkalastuskysymys, vaan tämä on maa- ja metsäministeriön oikeuteen ja paikallisten oikeuksiin liittyvä kysymys, joka täytyy ratkaista sillä tavalla, että erotuomarina toimii Suomen eduskunta. Sen takia todella olen iloinen ja kiitän täällä olevia valiokunnan jäseniä ja valiokunnan puheenjohtajaa ja ministeriä, että me saavutimme ikään kuin yhteisen näkemyksen. Vaikka hyväksymme pitkän hampain tämän lain, jossa on ongelmia, niin siitä huolimatta me katsomme tulevaisuuteen ja lähdemme arvioimaan juridisesti ja puolueettomasti asiaa. Meidän kansanedustajien — uskallan sanoa sen kaikkien puolesta — tavoite on, että me jonain päivänä muodostamme sellaisen kalastussäännön ja -sopimuksen, johon kaikkien on tyytyminen. Se on eri asia, onko joku tyytyväinen, mutta kaikkien on siihen tyytyminen, ja se, joka ratkaisee tämän, on Suomen eduskunta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

17.12 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Tenojoki on Tornionjoen ohella Suomen merkittävin lohijoki ja yksi maailman tärkeimmistä atlantinlohen lisääntymisjoista. Vesistössä on noin 30 perinnöllisesti erilaistunutta, eri sivujokiin sopeutunutta lohikantaa, ja niistä monet ovat hälyttävässä tilassa. Haasteen lohikantojen suojeluun tuo se, että koko Tenojoen vesistöalueesta noin kaksi kolmasosaa on Norjan puolella. Asia ei siis ole pelkästään meidän suomalaisten tai tämän eduskunnan käsissä.

Nyt hyväksyttävä sopimus on varsin monimutkainen kokonaisuus, jossa joudutaan tasapainottelemaan saamelaisten oikeuksien ja lohikantojen turvaamisen välillä. Tämä on pitkän työn tuloksena syntynyt kompromissi, jossa on pyritty huomioimaan myös saamelaisen kulttuurin jatkuvuus. Pidän myös arvokkaana sitä, että valiokunnassa pääsimme tästä asiasta yksimielisyyteen.

Tenojoen lohen tulevaisuuden kannalta tämä sopimus on äärimmäisen tärkeä. Huolestuttavaa on, että lohikantojen heikentymiseen vaikuttavien merialueen muutosten taustalla on todennäköisesti ilmastonmuutos, mutta tarkka syy ei ole selvillä. Kyttyrälohen runsastuminen saattaa liittyä, ja todennäköisesti liittyy, samaan ilmiöön. Koska ilmastokriisin pyyhäyttäminen ei tapahdu hetkessä, kalastuksen sääntely on ainoa käyttökelpoinen keino lohikantojen tilaan vaikuttamiseksi. Ennalta varautumisen eli varovaisuusperiaatteen nou-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2024 vp

dattaminen on nyt äärimmäisen tärkeää, koska romahtaneita kalakantoja on hidasta, hankalaa, epävarmaa, jopa mahdotonta elvyttää. Luonnonsuojelun näkökulmasta rajoitukset olisivat voineet olla tiukempiakin.

Arvoisa puhemies! Lohikantojen elvyttäminen ja niiden tilan parantaminen on edellytys sille, että saamelaiskulttuuria ja saamelaisten perinteisiä elinkeinoja voidaan harjoittaa myös tulevaisuudessa. Korostankin vielä lopuksi, että saamelaiskulttuurin suojaaminen on tärkeä osa kyseistä kalastussäännöstä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kinnari, olkaa hyvä.

17.14 Teemu Kinnari kok: Arvoisa puhemies! Tässä on kuultu jo hyviä puheita, ja kuten tuossa kuvailtiin, maa- ja metsätalousvaliokunnassa tätä asiaa on käsitelty.

Mitä Tenoon tulee, niin Tenoon liittyy tietysti valtavan pitkät perinteet. Kalaturismi on alkanut siellä 60—70-luvulla. Mutta kun mennään näihin sopimusteknisiin asioihin, niin siitä on pitkä historia Norjan kanssa. Ensimmäinen sopimus on tehty vuonna 1873, ja sen jälkeen on paljon tapahtunut. Tietysti itse kalaston kannalta ovat olleet valitettavia nämä viimeiset käänteet, miten atlantinlohi on vähentynyt ja samaan aikaan kyttyrälohi lisääntynyt. Nämä asiat ovat tietysti keskeinen osa tätä kalasto-ongelmaa.

Mutta sitten kun tullaan tähän itse kalastuksen järjestämiseen ja tähän sopimukseen Norjan kanssa ja itse kalastuksen järjestämiseen, niin tästä me saatiin erinomaisen hyvät kuulemiset valiokunnassa, kuultiin kaikkia tahoja ja toimijoita ja vallitsi melkoinen yleinen tyytymättömyys. Perustuslakivaliokunnan lausunnon kautta me muodostimme sitten tämän maa- ja metsätalousvaliokunnan kannan, ja se on loistavaa, että me saatiin siihen yksimielinen näkemys ja ennen kaikkea niin, että ne kaksi lausumaa, jotka tähän sisältyvät, on hyvin harkittu. Nimenomaan korostan vielä sitä lausumakohtaa 2, jossa valiokunta lausuu, että eduskunta edellyttää valtioneuvoston teettämää riippumatonta tutkimusta tämän kalastuksen järjestämisestä siten, että se toteutetaan omaisuudensuojaa ja muita perusoikeuksia mahdollisimman vähän rajoittavalla tavalla ja lohikantojen tila huomioiden. Tämä on itse asiassa ihan keskeinen asia tässä kokonaisuudessa.

Kiitos valiokunnalle tästä hyvästä yhteistyöstä, että saatiin tästä asiasta yksimielinen lausunto. Asia on tärkeä. Näillä toimenpiteillä tietysti hyväksytään nyt laki, mutta sitten näillä jatkotoimenpiteillä varmistetaan myös nämä asiat, joihin myös perustuslakivaliokunta otti omassa lausunnossaan kantaa, että myös ne tulee tarkasteltua. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Junnila, edustaja Junnila on poissa. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

17.17 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä Tenojoen kalastus on varmaan sellainen ikuisuuskysymys, että jos jonain päivänä tästä saadaan syntymään sellainen valiokunnan mietintö, joka tyydyttää kaikkia osapuolia, niin veikkaan, että sitä joutuu vielä muutaman vaalikauden odottamaan. Toivon ainakin nuoremmille edustajille, jotka täällä nyt istuvat, sitkeyttä ja uskoa parempaan huomiseen. Nimittäin tämä Tenojoen kalastushan on siitä ongelmallinen asia, että kaksi kolmasosaa, suurin piirtein, joen pituudesta on Norjan puolella, ja Norja hallitsee tätä asiaa sataprosenttisesti. Jos Suomi ei tee kalastussopimusta, niin Norja toimii sitten niin kuin toimii. Siihen on tyytyminen, että tässä asiassa me toimimme tässä viitekehyksessä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2024 vp

Ja aivan kuten edustaja Eestilä erinomaisessa puheenvuorossaan äsken sanoi tästä omaisuudensuoja-asiasta ja kalastusoikeuksista, niin samaa olen minäkin ihmetellyt. Metsähallitus on ominut näiden lupien kauppaamisen. Tässä mietinnössä näkyvän prosenttiluvun mukaan Metsähallitus omistaa kalastusoikeuksista kymmenen prosenttia, ja jos hallitsee kokonaista hommaa kymmenellä prosentilla, niin hieman ihmettelen tätä tulkintaa, sitä, miksi tällainen on mahdollista. Sama muuten näkyy, tämä Metsähallituksen käyttäytyminen, valtion käyttäytyminen, luonnonsuojeluasioissa muuallakin Suomessa. Valtio käyttäytyy eri asioissa kuin isäntä kuunaan ja määreilee asioissa, jotka sille eivät kuulu. Toivoisin, että tässä asiassa tulevina vuosina perustuslakivaliokunta edelleen terästyy, kuten se tähänkin mietintöön liittyvässä lausunnossa on hieman terästytynyt ja on selkeytetty tätä omaisuudensuojaan liittyvää ongelmaa ja myös kalastusoikeuksia.

On itsestäänselvää, että saamelaisilla on alkuperäiskansana oikeus harjoittaa perinteitensä mukaista kalastusta Tenojoessa ja elää sitä elämää, mikä saamelaisille tyypillistä on. Siitä ei ole yhtään epäilystä. Se on fakta, ja se tulee olemaan tulevaisuudessakin. Sama koskee Tenojokilaaksossa asuvien ihmisten oikeuksia. Mutta sitten tulee tietenkin omaisuudensuoja elikkä osakaskuntien ja niiden ihmisten omistusoikeudet, jotka ovat maanomistajia, joilla on sitten omistuksensa mukaan tullut oikeus tähän Tenojoen kalastukseen saatavaan oikeuteen kalastaa siinä joessa ja sitten viettää tällä keinoin esimerkiksi vapaa-aikaa. Toivoisin, että tulevina vuosina tähän kiinnitettäisiin yhä enemmän huomiota ja saataisiin tämä kalastussopimus syntymään sillä tavalla, että tähän omaisuudensuojaan ja yleensä kalastusoikeuksiin liittyvät asiat olisivat selkeitä.

Yksi lukunsa on sitten tietysti muualla asuvat henkilöt, joilla on joitakin oikeuksia näihin kalastusoikeuksiin. Ne ovat tietysti hieman vaikeampia sen takia, että mihin vedetään se raja, miten paljon heillä on oikeus kalastaa ja kenellä ei ole oikeutta kalastaa.

Ongelmaksi on muodostunut myös se, että kalakannathan ovat supistuneet todella rajusti, ja nyt näillä supistavilla toimenpiteillä, mihin tässäkin mietinnössä on viitattu, suojataan sitä alkuperäistä lohikantaa, mikä on maailman mittakaavassa aivan ainutlaatuinen. On ymmärrettävää, että siihen kalastusoikeuteen suhtaudutaan hyvin pidättyvästi, jotta saataisiin ne lohikannat elpymään. Mutta kun katselee sitten esimerkiksi tuonne Norjan puolelle, millaisia kalastusmuotoja he siellä käyttävät, niin kyllä sen jälkeen, kun ruvetaan isolla verkkomäärällä kalastamaan siellä suistoalueella, alueella, missä Tenojoki laskee Pohjoiseen jäämereen, jokaisen on helppo ymmärtää, että siltä alueelta Tenojoelle kutemaan nousevan lohen määrä pienenee.

Toivottavasti tässä jonain päivänä päästäisiin sellaiseen ratkaisuun, joka tyydyttää näitä alkuperäiskansojen oikeuksia vielä paremmin tai vähintään yhtä hyvin kuin nyt, mutta turvattaisiin samalla tämän ainutlaatuisen luontokappaleen säilyminen siellä joessa elinvoimaisena, ja sitten samalla turvattaisiin myös näiden maanomistajien oikeudet — siellä on totta kai muitakin oikeuksia, mutta turvattaisiin maanomistajienkin oikeuksien toteutuminen. Olen viime aikoina erittäin huolestuneena seurannut tätä nykyistä maailmanmenoa, jossa tuntuu, että alkavat esimerkiksi meidän metsätkin — jos, arvoisa puhemies, pieni rinnastus sallitaan — kuulua Euroopan unionin oikeuden piiriin, vaikka sitä eivät millään laila tee. Kaikki on kiinni tästä salista, millaisia päätöksiä täällä tehdään. Ja pitkään perustuslakivaliokunnan jäsenenä istuneena tiedän myös, että siellä pitää tehdä hyviä, vahvoja linjauksia, koska se vaikuttaa sitten näiden mietintöjen laatuun. Uskon, että tässä onnistutaan, mutta se vaatii kovaa työtä ja selvää linjaa, miten asiassa toimitaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

17.22 Anne Kalmari kesk: Arvoisa herra puhemies! On tärkeää, että kalastussopimus Norjan kanssa saadaan käytäntöön, sillä sekin tila olisi katastrofaalinen, että Norja olisi sopimuksettomassa tilassa ja tekisi esimerkiksi muutoksia kuitenkin siihen rajoitustoimintaan, mitä se siellä jokisuussa tekee tällä hetkellä. Meillä on ylipäänsäkin se ongelma, että välillä tuntuu Suomen näkökulmasta, että ei ole kohtuullista se, että Norjan puolella kalastetaan niin paljon tätä meille tärkeää lohta, joka kuitenkin siellä latvoilla kutee.

Tämä asia on erittäin vaikea sen takia, että tässä on niin monia erilaisia näkökulmia ja oikeuksia, jotka ovat vähän ristiriidassa keskenään. Ensinnäkin se on tietysti ongelma, että valtio, joka omistaa vain kymmenen prosenttia, myy ikään kuin toisten omistamia kalastusoikeuksia ja järjestää sen kalastuksen alueilla, jotka eivät faktisesti ole valtion omistuksessa. Mutta yhtä lailla ikiaikaisiksi oikeuksiksi pystytään katsomaan saamelaisten oikeudet, jotka kokevat, että kun he ovat ensin sillä alueella olleet ja saaneet kalastaa, niin heidän pitää kulttuuriperimäänsä pystyä noudattamaan. Kyse ei ole vain pelkästään saamelaisten vaan muidenkin luonnonvarataloudesta eläneiden paikallisten oikeuksista, ja kun niitä on aika vaikea erottaa toisistaan, niin siihen joukkoon tulevat silloin sitten paikallisten oikeudet.

Mielestäni tässä kokonaisuudessa onnistuttiin oikein hyvin, ja kun tärkeintä on kuitenkin, että saisimme yhdessä suojeltua sitä uhanalaista lohta, joka ei hoitotavoitteita ole saavuttanut monessakaan osassa tätä jokea, niin tämä mietintö on mielestäni oikein hyvä.

Kuitenkin on tärkeää, että tulevaisuuden kannalta lausuimme yhteiset lausumat, jotka tässä ovat tulleetkin jo ilmi, mutta ihan kertaan ne: ”...että Valtioneuvosto seuraa tarkasti Tenon lohikantojen tilaa ja että voimakkaita, niin saamelaisten oikeuksien kuin omaisuudensuojan kannalta ongelmallisia kalastuksen rajoitustoimenpiteitä ylläpidetään vain siinä määrin kuin on välttämätöntä lohikantojen toipumisen näkökulmasta.” Ja: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto teettää riippumattoman juridisen selvityksen siitä, miten Tenon kalastus voidaan järjestää omaisuudensuojaa ja muita perusoikeuksia mahdollisimman vähän rajoittavalla tavalla.”

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kangas, olkaa hyvä.

17.25 Antti Kangas ps: Arvoisa herra puhemies! Kuten valiokunnan puheenjohtaja Simula totesi, esitys sisältää lukuisia ongelmia. Myös perustuslakivaliokunta näki tämän esityksen monelta osin ongelmallisena. Kuitenkin näistä ongelmista huolimatta tämä on oleellinen ja pakollinen parannus nykytilaan, missä sopimus päättyisi sopimuksettomaan tilaan lähiaikoina. Maa- ja metsätalousvaliokunta edellyttää välittömiä toimia sen eteen, että asiasta käynnistetään valtioneuvoston toimesta puolueeton selvitys näiden ongelmien ymmärtämiseksi ja ratkaisemiseksi.

Tämän ongelman taustalla on ollut historiallinen väärinymmärrys, missä kalastusoikeuksien on kuviteltu kuuluvan Suomen valtiolle, vaikka oikeudet ovat tosiasiallisesti olleet pääasiassa alueen maanomistajien. Omaisuudensuoja on keskeinen osa perusoikeuksia Suomessa, ja nyt nämä perusoikeudet eivät toteudu suomalaisen oikeuskäytännön mukaisesti Tenojoen alueella.

Tämän lain ongelmat tuntuvat keskustelussa keskittyvän loheen, mutta itse lohihan on vain sivujuonne koko keskustelussa. Tenolla kalastetaan paljon muutakin, ja siellä on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2024 vp

myös muuta elinkeinotoimintaa. Keskeinen osa ongelman ratkaisua on dialogi Norjan kanssa rajajoen osalta. Tarvitsemme vahvan yhteisymmärryksen asian hoitamiseen jatkossa. Norjan rannikkokalastus ja kalankasvatus vaikuttavat Tenon lohikantoihin äärettömän keskeisesti.

Arvoisa puhemies! Keskeisin osa on Suomen perusoikeudet ja niiden noudattaminen, ei mikään muu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

17.27 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Tenon asia on tosiaan kokoaan suurempi. Niin kuin keskustelussa on käynyt hyvin ilmi, Teno on yksi tärkeimpiä Pohjois-Atlantin lohijokia, ja Tenon poikastuotanto on koko Atlantin lohikannan kannalta keskeinen. Ja tässä mielessä olen tietysti erittäin otettu siitä, että eduskunta myös haluaa näin laajasti keskustella tästä tärkeästä kysymyksestä, joka on tietysti erityisen spesifi Lapin maakunnalle ja kaikkein pohjoisimmalle Lapille. Näin Lapin vaalipiiristä valittuna kansanedustajana olen todella kiitollinen myös kollegoille siitä, että näin antaumuksella paneudutaan tähän kysymykseen, joka todella on kokoaan suurempi.

Arvoisa puhemies! Ehkä vielä näin tämmöiseksi tausta-ajatukseksi haluaisin esittää myös sen, että lohi on kalojen kuningas. Lohen hyvinvointi kertoo monella tavalla siitä, miten kestävä kehitys ylipäättään saavutetaan, ja tässä mielessä lohikantojen vahva tila ja lohikantojen positiivisen kehityksen turvaaminen ovat tietysti myös hyvä mittari siitä, miten ylipäättään yhteiskunnat sitten kestävä kehityksen tavoitteita ovat uskottavasti saavuttamassa.

Mutta tosiaan, arvoisa puhemies, olemme sen tosiasian edessä, että tämä valtiosopimus on tehtävä, ja riippumatta tietysti siitä kritiikistä, mitä itse tätä prosessia kohtaan on esitetty, sopimus on nyt tämä, ja maa- ja metsätalousvaliokunta on tehnyt erittäin ansiokasta työtä mietinnön laadinnassa. Tässä on käytetty todella hyviä, tulevaisuuteen luotaavia puheenvuoroja myös niistä erilaisista juridisista näkökulmista, mitä tähän kysymykseen liittyy, ja niitä on varmasti tulevaisuudessa tärkeää edistää, niiden oikeushyveiden saavuttamista, mitä keskustelussa on korostettu. Mutta nyt tosiaan eduskunta tämän hyväksynee yksimielisen maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnön pohjalta yksimielisesti.

Mutta, arvoisa puhemies, kuitenkin pari näkökulmaa, joita haluan vielä korostaa.

Eli jatkona tuohon lohikannan suojeluun: tosiaan, paitsi että Suomen tulee tulevaisuudessa pystyä asettamaan voimakkaampi paine Norjalle rajoittaa sitä merialueella ja jokisuulla tapahtuvaa pyyntiä, jotta se kutuvaellukselle nouseminen pystytään Tenon ja Tenon sivujokien lohelle turvaamaan, on tärkeää myös hieman laaja-alaisemmin miettiä sitten erilaisia kalastukseen ja metsästyksen liittyviä käytäntöjä siellä jokivarressa, niin että kaiken kaikkiaan siinä kyseisessä ekolokerossa sitten lohen lisääntymiselle on mahdollisimman hyvät olosuhteet.

Ja vielä, arvoisa puhemies, aivan lopuksi — kun aika näyttää juoksevan tiimalasissa — se, että tunnistamme ja tunnustamme Tenon merkityksen Utsjoelle ja kaikkein pohjoisimman Lapin ihmisille. Se on sen alueen tehdas tai teatteri tai korkeakoulu. Teno on se, joka on tuonut elinvoiman alueelle, ja se, että Tenolla käytännössä pyynti on näin rajoitettua, [Puhemies koputtaa] on valtava isku, ja tämä meidän, koko eduskunnan, on tärkeää tunnistaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen, olkaa hyvä.

17.30 **Sara Seppänen ps:** Arvoisa herra puhemies! Upean Tenon ja sen lohen tilanne ansaitsee keskustelun tässä salissa. Tilanne on erittäin huolestuttava, kuten olemme kuulleet tässä useammissa puheenvuoroissa. Kiitos ensinnäkin maa- ja metsätalousvaliokunnalle tästä hyvästä mietinnöstä. On todella tärkeää, että siellä on otettu kantaa muun muassa tähän omaisuudensuojaan ja että käynnistetään tällainen riippumaton selvitys asiasta.

Kalastussäännön keskeisenä tavoitteena on tietenkin lisätä kutemaan pääsevien emokalojen määrää, jotta lohikantojen elpyminen saataisiin käynnistymään. Lohenkalastuksen avaamisessa tavoitteena on etsiä vähiten haittaavia vaihtoehtoja kalastuskauden sisällä, jotta kalastusta voidaan avata mahdollisimman pian, kun lohikantojen tila sen sallii. On kuitenkin niin, että nämä rajoitukset joella ovat jatkuneet jo useamman kesän ajan eivätkä ne selvästi ole toivotulla tavalla tuottaneet lohikannan elpymistä. Ymmärrän, että näissä rajakitilanteissa on erityisen haastavaa sopia toimista lohen palauttamiseksi. Olisikin tärkeää selvittää juurta jaksen nämä syyt siihen, että lohi ei selviä kutemaan Tenojokeen.

No, yksi syy, mistä tutkijat ovat yksimielisiä, on se, että Norjan kalankasvattamoiden rooli tässä on merkittävä. Kassikasvattamoista leviää lohitäi, joka vaikuttaa erityisesti lohenpoikasiin. Näissä kassikasvattamoissa lohia ruokitaan antibiooteilla, mikä nopeuttaa lohen kasvua, ja luonnonlohen poikaset eivät taas kestä näitä antibiootteja. Suurin osa kuolee niihin. Luonnonlohen poikaset ovat ensimmäisen vuoden rannikolla, missä ovat myös nämä kasvattamot. Lisäksi villilohi lisääntyy näiden kassilohien kanssa, ja nämä poikaset taas eivät ole selviytymiskykyisiä, ja siitä voimme päätellä, että villilohen tilanne heikentyy entisestään. On erittäin valitettavaa ja surullista, että myös kalastusperinteet Tenojoella ovat katoamassa. Toivoisi oikeastaan meille suomalaisille päättäjille lisää rohkeutta neuvotella Norjan kanssa myös näistä lohen selviytymistä vaarantavista tekijöistä.

Lopuksi toivon, että näkisimme pian lohikantojen elpymistä Tenojoella. Se on Lapin kannalta aivan keskeinen lohijoki, ja sen ympärille rakentuu juuri tätä perinteistä kulttuuria, matkailua. Ja ylipäätään Suomessa on tärkeää, että me huolehditään näistä vapaista lohijoista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

17.33 **Timo Suhonen sd:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Olemme kuulleet useissa puheenvuoroissa hyvin sen, mitä problematiikkaa tähän asiaan kokonaisuudessaan liittyy, kun puhutaan kalastuksesta ja Tenojoen alueesta. Haluan kuitenkin kiittää tässä vaiheessa maa- ja metsätalousvaliokunnan jäsenenä siitä, että tämä haasteellinen asia kyllä avautui aika hyvin meille valiokunnassa. Toki kiitän puheenjohtajaa ja valiokunnan jäseniä mutta erityisesti kokeneempaa edustaja Eestilää, joka omalla paneutumisellaan tähän asiaan kyllä avasi tällaiselle ensimmäisen kauden kansanedustajallekin paremmin tämän asian syvyyttä, mistä on kysymys: ei pelkästään lohesta tai kalastuksesta vaan muutenkin juridisesta puolesta ja koko siitä isosta kuvasta. On hyvä, että valiokuntana saimme sitten yksimielisen mietinnön aikaiseksi tästä asiasta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harakka, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2024 vp

17.34 Timo Harakka sd: Hyvä puhemies! Tuon tähän keskusteluun ehkä sellaisen uudemman näkökulman, joka liittyy nimenomaan täsmälleen tähän kalastusmatkailuelinkeinona. Edellinen hallitushan havaitsi näitten kalastusrajoitusten ikävän seurauksen Utsjoen kunnalle ja nimesi sen äkillisen rakennemuutoksen kunnaksi, kun tämä erittäin tärkeä kalastuselinkeino, kalastusturismielinkeino, Utsjoella vaarantui, käytännössä loppui. Monenlaisia ajatuksia ja uusia avauksia oli sitten siihen, millä tavalla voitaisiin houkuttaa ulkomaalaisia näihin upeisiin maisemiin toisilla houkuttimilla. Kuulisin mielelläni Lapin edustajilta, millä tavalla nämä ajatukset ovat edenneet. Silloin ainakin liikenne- ja viestintäministeriöstä kovasti oltiin myötämielisiä ajatukselle, että pyöräilyturismi niissä upeissa luonto-olosuhteissa voisi olla Utsjoelle ainakin osittain sellainen uusi mahdollisuus.

Todellakin kalastusmatkailu, virkistyskalastus, on valtavan suuri mahdollisuus Suomen kaltaiselle maalle, josta haetaan paitsi näitä luonnonarvoja myöskin tällaista kestävää luonnossa toimimista. Siksi olen erityisen ilahtunut siitä, että samalla kun meillä on näitä huolia, joita erittäin huolestuneena kuuntelin edustaja Seppäseltä äsken näistä luonnonkalkannoista, meillä on kuitenkin uusia avauksia.

Tässä hallitusohjelmassa on erinomainen avaus Palokin koskien vapauttamiseksi siellä Savo-Karjalassa. [Marko Kilpi: Kyllä!] Se on ehdottomasti hanke, jonka tulisi edetä mahdollisimman ripeästi. Sehän on myöskin perinteinen kalastusmatkailukohde jo yli sadan vuoden takaa, ja sen — vaikkakin epäilemättä kalliillakin — ennallistamisella voitaisiin saada aikaan juuri niille seuduille erittäin kaivattu ja ehkä jopa ainakin Euroopan mittakaavassa merkittävin virkistyskalastusturismikohde. Nyt on esitetty sitten vastaväitteitä niiden voimaloiden purkamisen järjellisyydestä, mutta on kuitenkin nyt niin, että siinä koskessa tuotetaan vain alle puoli promillea Suomen sähköntuotannosta, noin kahden tuulivoimalan verran, joten täytynee nyt nähdä pitkällä tähtäimellä, että on ehdottoman suuri etu siinä, että me saisimme tästä Palokista hienon kohteen.

Puhemies! Vielä nopeasti loppuun sellainen havainto, että ainakin noissa vanhoissa kuvissa näyttäisi siltä, että saaliina on ollut järvilohia. Järvilohikanta on uhanalainen, ja sen palauttaminen olisi yksi tämän Palokki-hankkeen suuria saavutuksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eskelinen, olkaa hyvä.

17.38 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puhemies! Viime kaudellahan tätä käynnisteltiin ja harjoituksia tehtiin. Siitä olen kiitollinen, että nykyinen hallitus sitten tämän kalastussäännön ja sopimuksen sai aikaan. Se on tärkeää Tenon kannalta. Ja minusta edustaja Harakka hyvin kuvasi sitä Tenon merkitystä Pohjois-Suomelle ja Lapille: se on myös muuta kuin pelkkä Tenon lohi matkailun ja muun näkökulmasta.

Vapaa-ajankalastus on iso harrastus, ja satojatuhansia perheitä ja nuoria on harrastuksen piirissä. On hienoa, että tämä hallitus nyt jatkaa kumminkin jossain muodossa virtaavien vesien kunnostusta ja Nousu-ohjelmaa. Sillä on tehty ympäri Suomea valtavia toimenpiteitä, joilla on kunnostettu jokiuomia ja joilla on sitten saatu hyviäkin tuloksia: Pohjois-Karjalassa esimerkiksi Laurinvirta, Saramojoki, Etelä-Karjalassa Hiitolanjoki. Sillä on suomalaiselle matkailulle ja kalastusharrastukselle hirmuinen merkitys.

Teno on sitten oma juttunsa ja ei ole ihan probleematon — niin monta intressitahoa on tämän asian ympärillä, ja näitten sovittaminen on vaikeata. Siinä mielessä valiokunnalle kiitos, se on tehnyt hyvää työtä. Perästähan tietysti kuuluu. Kun Teno-sana mainitaan, niin aina se varmistin vedetään pois jollakin nurkalla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2024 vp

No sitten tähän perustuslakivaliokunnan mietintöön. Tämä porrastaminen on tietysti ongelmallista. Mutta mikä muukaan malli se voisi olla? Ei mikään muu minun mielestäni, koska tässähän näitä intressitahoja on niin vahvasti. Olennaistahan tässä on tietysti... Tenon kantahan ei ole edelleenkään kehittynyt, rajoitustoimista huolimatta, hyvin positiiviseen suuntaan, ja nyt perustuslakivaliokuntakin kiinnittää huomiota siihen, että sen kannan kehittämistä ja eri toimenpiteitten vaikutuksia seurataan koko ajan. Se on tulevaisuuden näkökulmasta se ykkösasia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Östman, olkaa hyvä.

17.40 Peter Östman kd: Arvoisa puhemies, värderade talman! Jag ska i dag börja min tal-tur på svenska av den enkla anledningen att jag just fick gäster från min egen hemkommun Larsmo, som tidigare är känd som en skärgårdskommun där fisket var den främsta näring-en som man livnärde sig på. Och när jag skulle förklara för mina gäster, som är svensktal-lande, att den här frågan som vi diskuterar i salen i dag gäller fiskandet i Tana älv, så måste jag riktigt börja fundera på termerna på svenska.

Den här frågan har diskuterats i decennier i det här huset. Fiskestadgan mellan Norge och Finland kommer ju upp med 5—7 års intervaller, och det här betyder att frågan är mer eller mindre hela tiden på bordet. Just det som vi specifikt har diskuterat i utskottet gällde hur man ska behandla de olika intressegrupperna, som är flera i det här fallet. Det är inte bara fråga om ursprungsbefolkningen, utan det är också fråga om ortsbefolkningen och det är fråga om turistfiske och också sådana som äger fastigheter på området men inte är per-manent boende.

Mutta, arvoisa puhemies, pidin tärkeänä sitä, että me pääsimme vihdoinkin yhteisymmärryk-seen siitä. Valiokunnassa oli siitä laajaa ymmärrystä. Sekä opposition edustajat että halli-tuspuolueitten edustajat pääsivät yhteisymmärrykseen näistä kahdesta lausumasta. Ja ha-luan erityisesti kiittää edustaja Eestilää, joka on erittäin sitkeästi ja määrätietoisesti yrittä-nyt aina välillä nostaa tämän ongelman pöydälle. Hän on myöskin ollut tietoinen siitä, että tähän ei ole olemassa mitään helppoja ratkaisuja. Mutta siksi pidän erittäin hyvänä tätä kakkoslausumaa, joka muotoiltiin näin, että eduskunta edellyttää, että tehdään riippuma-ton juridinen selvitys siitä, miten Tenon kalastus voidaan järjestää sekä perusoikeuksia mahdollisimman vähän rajoittavalla tavalla että lohikantojen tila huomioiden. Pidän tätä ainoana hyvänä ratkaisuna tässä vaiheessa. Tulemme olemaan aktiivisesti mukana tässä seuraamassa sitä, miten tämä selvityshanke etenee. Uskon, että valiokunnalla on merkittä-vä rooli siinä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

17.43 Juha Mäenpää ps: Arvoisa herra puhemies! Nyt ollaankin semmoisen asian äärel-lä, joka tuntuu olevan todella vaikea tälle meidän kansalle. Minä olen itse pikkasen yrittä-nyt perehtyä tähän ja todennut sen, että tämä nykyinen malli, mitä tässä runnotaan läpi, pe-rustuu väärinkäsityksiin tai olettamiin. Minä olen jonkin verran saanut tähän materiaalia, ja sen takia minä olen tehnyt kirjallisen kysymyksenkin tästä kiinteistöomistajien yhdenver-taisesta kohtelusta Tenojoella kalastusoikeuksien suhteen. Onhan se käsittämätön juttu, että Suomen valtio tavallansa on ominut Tenon kiinteistöomistajien vesialueita, jotka

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2024 vp

ovat siis yksityisessä omistuksessa, ja tekee sopimuksia Norjan kanssa niin, että yksityinen omaisuudensuoja ohitetaan.

Arvoisa puhemies! Minulla on tässä tämmöinen aika vanha paperi. Tämä on muistio Norjan kanssa Tenojoen kalastuspiirin yhteisestä kalastussäännöstä tehdyn sopimuksen ja siihen liittyvän kalastussäännön eräiden määräysten hyväksymistä tarkoittavan lainsäädännön lainsäätämisyjärjestyksestä. Elikkä tämä on siis noin 35 vuotta vanha paperi, ja tämän on allekirjoittanut Veikko O. Hyvönen, professori. Tässä puhutaan tästä omaisuuden perustuslainsuojasta, jonka pitäisi olla ihan aukoton. Että jos joku omistaa jonkun maa-alueen tai vesialueen, niin hän saa sitä käyttää ja siihen ei valtio voi puuttua, tulla määräämään sinne tästä yksityisestä omaisuudesta.

Minä täältä muutaman kohdan otan ja luen:

Kohdassa 11: ”Jatkuvuusperiaate näyttäisi ratkaisevalta perusteelta, kun hallituksen esityksen kirjoittaja on päätenyt tavalliseen lainsäätämisyjärjestykseen. Tenojoen sopimus ja sääntö rakentuvat samoille periaatteille kuin aikaisemminkin. Ennen asiasta on säädetty tavallisella lailla. Tämän vuoksi sopimus ja sääntö saatetaan vain eduskunnan tietoon ja vähäisistä muutoksista säädetään tavallisella lailla. Nämä lähtökohdat on jo alussa osoitettu vääriksi. Nämä lähtökohdat ovat perustuneet vuoden 1972 ja sitä edeltäneessä lainsäädännössä siihen nimenomaiseen virheolettamaan, että lainsäädännön tarkoittamat vesialueet kuuluvat valtion omistukseen.” Elikkä se virhe on seurannut täällä kymmeniä vuosia. ”Tämän virheolettaman varassa ei voida jatkaa enää sen jälkeen, kun lainvoimaisesti on jo selvitetty, että pääosa sopimuksen ja säännön tarkoittamista vesialueista kuuluu yksityisomistukseen.” Nyt tulee semmoinen hieno vertaus täällä: ”Rotusyrjintääkään ei voida hyväksyä sillä perusteella, että sitä on jo jossakin maassa harjoitettu pitkään aikaisemmin.” Kyllä tämä asia pitäisi oikaista. ”Silloin Tenon kalastuskomitean ehdotus on kuitattu hallituksen esityksessä pelkästään maininnalla. Komitea olisi muka ehdottanut kokonaan uusille perusteille rakentuvaa kalastusjärjestystä Tenojoella. Tenojoen kalastuskomitean ehdotus rakentuu vain sikäli uusille periaatteille, että siinä olisi tunnustettu Suomen perustuslain voimassaolo Tenojoellakin. Siinä olisi luovuttu kiinteistönomistajien luokkajaosta asuinpaikan mukaan.”

Arvoisa puhemies! Luen täältä tämän loppukaneetin 14: ”Kokonaisuutena nyt kysymyksessä oleva lainsäädäntö vaatii perustuslain säätämisyjärjestystä. Suomen valtio on tosiasiallisesti ottanut haltuunsa yksityisomistuksessa olevia vesialueita ja luovuttanut ne turistikalastuksen palvelukseen. Tämä pakkolunastaminen on tapahtunut ilman täyttä korvausta. Valtakunnanrajaan liittyvät erityisolosuhteet saattavat vaikuttaa siihen suuntaan, että yleisen tarpeen vaatimus on olemassa sopimuksen ja säännön voimaansaattamisen osalta. Tämä yleisen tarpeen vaatimus saattaa olla perusteena pakkolunastuksen toimeenpanolle, mutta se ei voi selittää yksityisen omaisuuden korvauksetonta haltuunottoa. Asuinpaikka-periaatetta tai veneenkäyttöä koskevia säännöksiä sekä virkamiesten laajaa ja heikosti rajattua norminantovaltaa ei voitane selittää edes yleisen tarpeen vaatimuksesta käsin. Niiden syyt perustuvat virheelliseen olettamukseen valtion omistusoikeudesta Tenojokeen. Nyt kysymyksessä oleva lainsäädäntö vaatii tässä muodossa selvästi perustuslain säätämisyjärjestystä. Perustuslakivaliokunnan ratkaisun merkitys ei rajoitu yksinomaan Tenojokeen ja sen jokilaaksoihin, vaan tämän lainsäädännön yleinen merkitys on valtakunnallista laatua. — Helsingissä toukokuun 19. päivänä 1989, Veikko O. Hyvönen, professori.”

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2024 vp

Arvoisa puhemies! Näyttävät nämä virheet seuraavan täällä yhä edelleen. Mielestäni tämä asia pitäisi kunnolla perata ja turvata se yksityisen omistusoikeuden suoja. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eestilä, olkaa hyvä.

17.49 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Arvostan sitä, että täällä on käyty aika tasokasta keskustelua ja on viitattu historiaan. Aikanaan, kun tätä kalastussääntöä ja sopimusta on lähdetty sorvaamaan, tilanne tuolla Tenojokilaaksossa oli täysin erilainen, sillä lohella oli suuri merkitys. Isolla lohella, sen myymällä, saattoi saamelainen tai paikallinen henkilö ostaa veneen itselleen. Sen taloudellinen merkitys oli täysin eri.

Syy siihen, miksi nämä ristiriidat ovat ehkä nousseet viime vuosina, on se, että kun tämä arvokas Tenon lohi on vähentynyt jyrkästi, niin siitä on tullut valtavan arvokas luonnonvara. Ja minun mielestäni pitää hyvin maltillisesti ja kunnioittaen täällä keskustella eri väestöryhmistä, koska helposti loukkaa jonkun oikeutta. Näitä oikeudensaajia tässä kysymyksessä ovat itseoikeutettuina saamelaiset mutta myös paikalliset asukkaat ja sitten kiinteistörekisteriin merkityt kalastusoikeuden haltijat. Toivoisin näiltä ryhmiltä kuitenkin malttia nyt, kun tämä Tenon lohi valitettavasti on mennyt siihen pisteeseen, että Tenojoki on jo useana vuonna jouduttu pitämään kiinni — että hyvin maltillisesti lähdettäisiin kommentoimaan yleensä tätä tulevaisuutta ja sitä, mitenkä tämä asia ratkaistaan, koska itse näen, että ei ole todellakaan kenenkään etu, jos koko ajan tapellaan näistä vähäisistä kaloista, joita ei käsitykseni mukaan voi edes kalastaa. Eli kysymys on nyt vähän muusta kuin lohen kalastuksesta.

Ja kun täällä hyvin nostettiin tämä vastuu, niin perusoikeutena jo vastuu ympäristöstä sen perustuslain 20 §:n mukaan kuuluu jokaiselle. Ja kun perustuslain esitöistäkin katseli, mitä se tarkoittaa, niin se on jakamaton, eli silloin tavallaan ei voi mennä jakamaan, että joku suojelee ja joku ei suojele. Tässä tulevat monessa asiassa perusoikeudet ristiriitaan, jos ajatellaan sitä, että eivät tässä pelkästään nyt kiinteistörekisteriin merkityt ulkopaikkakuntalaiset, omaisuuden omistajat, ole ikään kuin tämmöisenä oikeudenloukkauksen kohteena. Ei niin voi sanoa, koska täytyy ymmärtää, että tämä nykyinen käytäntö, joka on jo pitkään jatkunut, loukkaa myös saamelaisia kiinteistönomistajia. Esimerkkinä vain, että jos meillä on siis tosiasiasa saamelainen matkailuyrittäjä, jolla on tila, jolle on kiinteistörekisteriin merkitty kalastusoikeuksia, niin hän ei voi omaa omaisuuttaan käyttää sen matkailuyrityksen hyväksi. Tämä johtaa sillä tavalla hyvin omituisiin — myös saamelaisten kannalta — loukkauksiin. Mutta niitä ei nyt tässä vaiheessa pitäisi liikaa korostaa, vaan minun puheenvuoroni on se, että nämä kaikki oikeudenomistajat ovat yhtä arvokkaita tietyllä tavalla. Ja kun tätä lähdetään rakentamaan, niin kuten täällä puheenjohtaja hyvin on todennut, Östman, ja myös ministeri oli sille suopea, tehdään juridinen, oikeamielinen selvitys, miten tämä asia hoidetaan. Ja jos me päästään maaliin eduskuntana, niin minä uskon, että kaikki ovat tyytyväisiä, että saadaan tämmöinen väestöryhmien vastakkainasettelu loppumaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja valiokunnan puheenjohtaja Simula, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2024 vp

17.52 **Jenna Simula ps:** Arvoisa puhemies! Kuten nämä puheenvuorot edellä hyvin osoittivat, niin tämä esitys ja sopimus eivät ole ongelmattomia, mutta ne ovat välttämättömiä.

Pienenä valonpilkahduksena tuon vielä keskusteluun sen seikan, että olemme näistä haasteista huolimatta päässeet aiempaa parempaan suuntaan — pienin askelin, mutta kuitenkin. Kiitos siitä kuuluu niin ministerille, perustuslakivaliokunnalle kuin oman valiokuntani jäsenille, jotka ovat jaksaneet tätä esitystä ahkerasti jumpata.

Sehän se meidän kansanedustajien tehtävä täällä on, että teemme parhaamme asioiden muuttamiseksi ja tässä tapauksessa perusoikeuksien huomioimiseksi paremmin. Lopputulos ei ole täydellinen, mutta useita askelia oikeaan suuntaan, ja työhän jatkuu.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 9/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.